

Mostove postavljamo družno od brega na breg: 110 let OŠ Prule

Andreja Popović, učiteljica slovenščine in ruščine, Osnovna šola Prule

Osnovna šola Prule je v šolskem letu 2021/22 obeleževala 110-letnico svojega delovanja. Ko se je delovna ekipa pripravljala k obeležju, je bila v ospredju misel, kako povezati preteklost s sedanostjo in katere vrednote so skupne vsem generacijam te šole. Povest Toneta Seliškarja, pesnika in pisatelja, ki je na tej šoli 17 let poučeval ročna dela (tehniko), istoimenska pesem in nadaljevanje Bratovščina Sinjega galeba ter neposredna bližina Ljubljane so ponudile odlično iztočnico za številne dejavnosti, ki so se jeseni odvijale na Osnovni šoli Prule.

Osnovna šole Prule in Prulski most

Od ideje do izvedbe

Osnovna ideja je bila pogled v preteklost, v zgodovino šole, in ujeti utrip šole danes. Zanimal nas je prostor kot tak, torej tudi širitev šole skozi čas, posebej v luči skorajšnje prenove šole. Pomembna se nam zdi tudi lega – pod Grajskim gričem v neposredni bližini Špice, ob mostu, ki povezuje Prule s Trnovskim pristanom. Prostor nosi neko osnovno funkcijo, a v resnici zaživi le v dialogu z uporabniki, torej z učenci, učitelji in drugimi delavci šole.

Zgodovina šole

Poslopje Osnovne šole Prule je bilo zgrajeno leta 1911 po načrtih mestnega arhitekta Cirila Metoda Kocha. V njem je prostore dobila na novo ustanovljena Četrta (IV.) mestna deška ljudska šola, ki se je ponašala z enajstimi učilnicami z visokimi okni, telovadnico, kopalnico, ordinacijo za šolskega zdravnika in šolsko knjižnico. Opremljena je bila s centralno kurjavo in sistemi za odplakovanje ter zračenje. Šola je bila za tisti čas zelo moderna. Zgrajena je bila v secesijski maniri, materiale za njo so dobavili iz celotne monarhije.

Prvi »šolski vodja« (ravnatelj) je postal Janez Levec. Mestni svet je šoli dodelil tudi »pomožen razred«, oddelek za učence s posebnimi potrebami, ki mu je g. Levec posvetil posebno pozornost. Bil je tudi upravnik šolskega botaničnega vrta, na katerem so uspevale poljske, okrasne in strupene rastline. Zavzemal se je za lepo pisavo. Napisal je knjigo *Lepopisne vaje*.

Slovesna otvoritev z mašo v cerkvi sv. Jakoba je bila 16. septembra 1911 ob 8. uri, ob 10. uri je potekala že prva redna konferenca. Šestrazredni pouk se je za 195 dečkov pričel 25. septembra 1911.

Šola se je skozi desetletja stalno spreminjala, tudi kot posledica spreminjanja družbenih in političnih razmer. Med prvo svetovno vojno je bila v prostorih šole vojaška bolnišnica, med drugo svetovno vojno sta jo okupirali tako italijanska kot nemška vojska.

V šolskem letu 1945/46 sta se združila IV. deška šola in I. dekliška šola v štirirazrednico Državno meščansko osnovno šolo – Prule, starši so na ro-

diteljskem sestanku izglasovali, da se lahko deklice in dečke poučuje skupaj. Vpisanih je bilo 609 učencev. Šola se je v osemrazredno Osnovno šolo Prule preoblikovala v šol. l. 1958/59 s 772 učenci. Leta 1985 se je šola preimenovala v Osnovno šolo Toneta Seliškarja, a le za 7 let, saj se ime ni prijelo. Osnovna šola Prule se je vmes večkrat širila, med letoma 1977 in 1979 je bil šolskemu poslopju dograjen prizidek.

V šol. letu 2022/23 je poleg energetske prenove predvidena tudi celovita prenova šole z novogradnjo telovadnice.

Kip Toneta Seliškarja pred vhodom v šolo spominja na čas, ko se je šola imenovala po njem.

Bratovščina Sinjega galeba

Bratovščina Sinjega galeba je mladinska pustolovska povest Toneta Seliškarja. Izhajala je v mladinski reviji Naš rod v letniku 1935/36, v knjižni obliki pa je prvič izšla leta 1936 pri Mladinski matici v Ljubljani. Povest je doživela že nad deset domačih in več tujih izdaj, prirejena je bila za oder in film.

Leta 1953 je izšel celovečerni film v srbohrvaščini Sinji galeb pod taktirko hrvaškega režiserja Bran-ka Bauerja, leta 1970 pa še nadaljevanka v osmih delih v slovenščini, ki jo je režiral France Štiglic.

Nadaljevanka in večina ponatisov je iz različice, ki je izšla leta 1948 in v kateri je poudarek na kolektivnem duhu in solidarnosti med ljudmi na Galebjem otoku, torej v duhu socializma. Leta 2011 je Mladinska knjiga izdala različico, ki jo je Tone Seliškar objavil najprej, torej leta 1936, in v kateri je ideja o krščanski ljubezni sprožilni element zgodbe. Knjigi dajejo dodano vrednost ilustracije (skice) Matjaža Schmidta, ki so posebej pomenljive, saj so to njegove zadnje objavljene ilustracije.

Družina otrok z Galebjega otoka za plovbo pripravi staro jadrnico, potem pa se poda na morje v pustolovščino, ki vključuje obračun s tihotapsko tolpo ter pridobitev nove, večje ladje, na kateri je dovolj prostora za vse ribiče z Galebjega otoka. Mladinska klasika se z napeto zgodbo o zaprti otoški skupnosti, jadrnici Sinji galeb in prijateljstvu, ki ga je spodbudila, dotakne številnih generacij otrok, tudi prulskih. Knjigo v celoti po metodi dolgega branja že četrto leto beremo šestošolcem. Pri glasbeni umetnosti prepevajo pesem po melodiji Marijana Vodopivca, ki je uglasbil pesem Bratovščina Sinjega galeba Toneta Pavčka, ki je nastala ob nadaljevanki. Želeli smo si, da bi skladba postala neke vrste neuradna himna šole – da bi jo poznale vse generacije in da bi jo prepevali ob raznih prireditvah.

Film

Zgodaj se je pojavila ideja, da naredimo neke vrste film, v katerem bi ujeli trenutni čas. Konec šolskega leta 2020/21 smo posneli vse oddelke pri različnih dejavnostih in zajeli vse prostore šole in zunanje dele (igrišče, dvorišče). Celoto je povezovala učenka Sofia, ki je med sprehajanjem na drugem bregu Ljubljane, ob pogledu na šolo in ob branju kratkih odlomkov povesti *Bratovščina Sinjega galeba* napovedala tri 4- do 5-minutne filme in le-te tudi zaključila. Poiskali smo skupni motiv in tako dobili deset tematskih sklopov. Iz pesmi smo izbrali devet ključnih besed, ki so bile osnovni motivi filma: breg, družno, mostovi, pesem, pot, spomin, srce, sreča, zmota. Filmi so bili prikazani na osrednji prireditvi, tj. proslavi ob počititvi 110. obletnice OŠ Prule.

Pri načrtovanju filma smo v tabeli motivom dodali razrede in predmete, upoštevali pa smo tudi prostore šole. Pomembno je bilo dobro načrtovanje dejavnosti, približno enaka zastopanost dejavnosti pri posameznih motivih in časovna izvedba. Kadre je posnelo pet učiteljev ob prostih urah, tako da je bila potrebna res dobra časovnica. Ne-

kateri posnetki so nastali tudi izven načrtovanja in jih je нареkovala situacija sama. Snemanje je potekalo maja in junija 2021, montaža pa je bila v septembru 2021. Film se je predvajal na YouTube portalu, povezava je bila objavljena na spletni strani šole v posebnem prispevku po proslavi. Posebej so si ga ogledali učenci po posameznih oddelkih v času razredne ure, saj so bili na proslavi le učenci, ki so v njej nastopali ali pa sodelovali pri razstavi ali literarnem natečaju.

Prvi film z naslovom *Pesem, v vodah izgubljeno* se začne z motivom *pesem*. Gre za odseke petja v glasbeni učilnici (večglasno, mešani zbor, vokalna skupina), petje ob plesu v mali telovadnici in na valeti z glasbili in kot akapela. Nadaljuje se z podnaslovom *Plima prinaša na plan*, kjer je v ospredju motiv *spomin*. V učilnici za zgodovino ob plakatih zgodovinskih obdobij kolo potuje iz enega obdobja do drugega, omenjeni motiv je prisoten med učenjem snovi in pri učenju poštevanke z različnimi didaktičnimi pripomočki.

Drugi film z naslovom *Trka na srca, da gremo* se začne z motivom *srca*: srce, ki ga z roko naredijo devetošolci na hodniku, razlaga na modelu v biološki učilnici in v prenesen pomenu kot pomoč

sošolcu in deklamacija odlomka iz Martina Krpana na malem odru. Film se nadaljuje s podnaslovom *Da gremo* in uvaja motiv *poti*: pot po hodnikih in stopnišču šole, pot s kolesom med vajami za opravljanje kolesarskega izpita, tek otrok v podaljšanem bivanju na zelenih površinah malega igrišča, hoja s pladnji v jedilnici šole, pot do učenja pisanja pisanih črk na hrbte sošolcem in kot prepis v zvezek, pot do pravilnega načrtovanja programskega orodja v računalniški učilnici in pri programiranju avtomobila za FLL, pot do navdih pri pisanju pesmi ali risanju ilustracij na pesem in letenje papirnatih letal na velikem igrišču. Podnaslov *Pustih otok zmot* pokaže motiv *zmota*: zmota pri prepisu besedila z malimi tiskanimi črkami drugošolca in zmota pri računu na tabli devetošolca, zmota pri petju pesmi, ki jo rešuje smeh, in zmota pri risanju s kredami pred vhodom v šolo. Film se nadaljuje s podnaslovom *K sreči, ki vsi jo sanjamo*, ki daje v ospredje motiv *sreča*, ki smo jo razumeli kot veselje. Vidimo veselje ob petju in igri pri dramski predstavi, radost ob pravilno naučeni poštevanki in pravilno pripravljeni tehnični dokumentaciji v učilnici za tehniko, ob zadetem голу v telovadnici, ob izidu šolskega stenskega časopisa, ob lepo narisani sliki, ob vodnih igrah na igrišču in ob zadnjem teku iz šole devetošolcev.

Šestošolka Sofia ob branju knjige

Veselite ob vodnih igrah pri tretješolcih na šolskem igrišču

Tretji film *Mostove postavljamo* se začne z motivom *mostovi*: Prulski most, most otrok na igrišču v igri a je kaj trden most, most pri plesu in kolona v štafetni igri. Sledi podnaslov *Z brega na breg* z motivom *breg*, kjer pokažemo oba bregova Ljubljani- ce, risbe ladij in morja, gugalnice, ki so jih peto- šolci izdelali v okviru tehniškega dne, učence, ki se kotalijo po bregu ob šolskem igrišču. Sledi podna- slov *Družno*, ki je hkrati tudi motiv: skupno risanje šole in šolske okolice, priprava razstave, iskanje po zemljevidu v učilnici za geografijo, kamišibaj, vaje za valet, licitacije pri angleščini, skupno delo v šol- ski knjižnici, jutranji krog z vranom, skupno učenje slovenščine, igranje nogometa in odbojke, delanje poskusov pri kemiji, peka peciva v gospodinj- ski učilnici, spontan ples prijateljic, skupen poskus pri tehniškem dnevu na igrišču, izdelovanje makete šole, sodelovanje pri pouku.

Filmi so podkrepljeni z glasbo, pri motivu *pesem* je peta ali igrana glasba, prav tako v zaključku tretjega filma, sicer pa smo se poslužili glasbe, ki jo omogo- ča program Movavi video. Zavedali smo se, da tak tip filma zahteva krajšo minutažo, da mora imeti veliko gibanja in glasbo. Zdelo se nam je tudi smi- selno, da posnamemo tri krajše filme kot pa enega daljšega, posebej zaradi same umestitve v proslavo.

Pogled v preteklost – delavnice

Védenje o zgodovini šole je pomemben del obe- ležja. O samih začetkih šole so učenci dobili infor- macije ob predstavitvi, ki jo je pripravila učiteljica zgodovine. Ob razglednicah so spoznavali, kakšna je bila Ljubljana leta 1911. Predstavitev je bila uvod v dva dneva dejavnosti – 16. in 17. septembra 2021. Cilj je bil predstavitev dejavnosti, ki so se odvijale v preteklosti (ne le na začetku delovanja šole, am- pak tudi za čas šolanja učiteljev). Učenci prve in

Posnetek na proslavi

druge triade so oživili stare igre (rinčke talat, gnilo jajce, marko skače, ali je kaj trden most, bela lilija, jon marion ...), izdelali so stare igre s kamenčki in bleščeče vrtavke iz odsluženih ploščkov, prvošolci so se mimo šole peljali na ladjici in prepevali Brato- vščino Sinjega galeba. Brali so knjigo Branke Jurca *Hišnikov dan*, v kateri so ilustracije prulske šole, in risali šolo ali pa najljubši dogodek na šoli. S starimi nalivnimi peresi so se preizkusili v lepopisju, ki ga je pred 110 leti uvedel Janez Levec. Izdelali so statve in tkali na statvah. Nekateri oddelki so bili v karan- teni, a skoraj v ničemer niso bili prikrajšani: tkali so na daljavo in celo šoli za rojstni dan spekli torto.

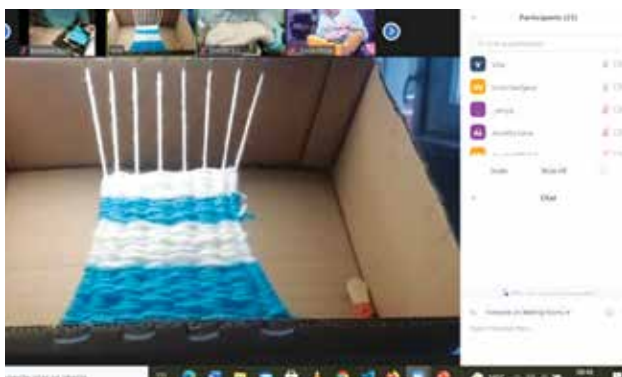
Prvošolci pri igri ali je kaj trden most

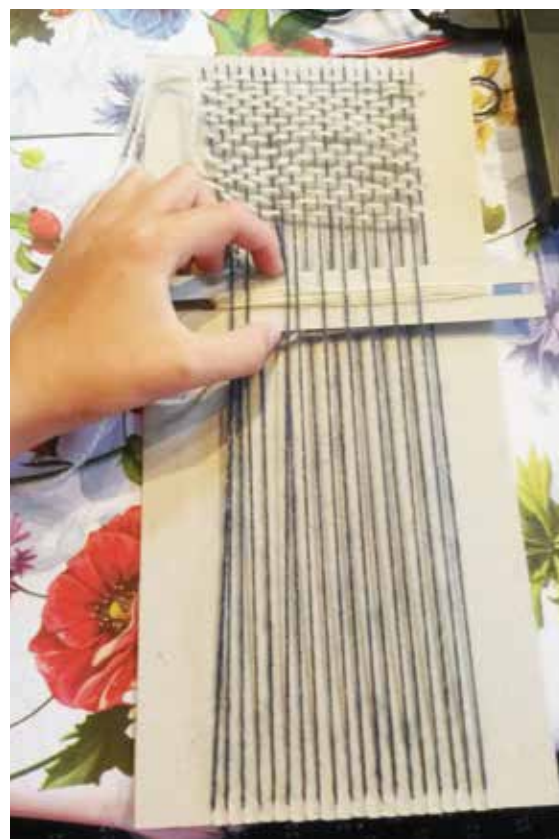
Drugošolci pri igri s kamenčki

Četrtošolka pri lepopisju

Petošolci so tkali po Zoomu

Za učence tretje triade so se v dveh dneh prepletale mnoge dejavnosti, povezane z motivi iz pesmi: mostovi, družno, pesem, spomin. Izdelovali so knjižne kazalke, naredili so si leksikon in se učili prišiti gumb. Igrali so družabne igre (karte, človek ne jezi se, spomin, ime, priimek, reka, reč ...). Spoznavali so zgodovino šaha in igrali šah. Izdelali so merski trak, ki je meril dolžino v dunajskih palcih, čevljih in klaftah. V sobi pobega so utrdili svoje znanje o

zgodovini šole, v igri lov na lisice pa se preizkusili v orientaciji, izdelali so hologram s pročeljem šole in obeske za ključe s 3D-tiskalnikom, se igrali s svetlobo in očmi (preslikava z žlico, z lupo, camera obscura) in se igrali igre na prostem (socialne igre z žogo, vlečenje vrvi, skakanje z gumitvistom, balinčki ...). V telovadnici so imeli telovadbo s poudarkom na gimnastici, pred tem pa so se ogrevali po vajah iz preteklosti.

Knjižne kazalke z lepimi mislimi, gumbi in vaje v lepopisju

Ob dobrem urniku so se učenci udeležili veliko delavnic, upoštevajoč t. i. mehurčke, da se učenci različnih oddelkov ne bi mešali. Nekatere delavnice so bile vezane le na 6. in 7. razred, nekatere na 8. in 9., večina pa je bila za vse.

Šola je gostila g. Dušana Merca, ki je bil na OŠ Prule ravnatelj več kot 30 let. Intervju je spremljal po en predstavnik razreda, v živo pa se je intervju predvajal po posameznih oddelkih in tudi na daljavo.

Devetošolci v igri kdo bo prej

Dolgoletni ravnatelj g. Dušan Merc ob zaključku intervjuja

Sodobnejša igra z vrvjo, ki krepi zaupanje udeležениh

Učenci, ki so likovno nadarjeni, so risali in kiparili po motivih šole in pomembnih ljudi, ki so zaznamovali šolo; likovna dela so razstavili ob proslavi. Učenci, ki so glasbeno nadarjeni, so igrali na glasbila in peli ter se pripravljali na proslavo.

Risanje je potekalo tudi na prostem, na igrišču.

Na šoli je galerija, ki je hkrati tudi učilnica za likovno umetnost.

Proslava

Vrhunec praznovanja in obeležnja obletnice je bila proslava Most do drugega, ki je z glasbenimi, deklatormskimi, dramskimi in plesnimi točkami, s prej omenjenim filmom, ki prikazuje vzdušje po učilnicah, in s kratkim zgodovinskim pregledom pričarala slavnostno vzdušje. Proslavo je spremljala razstava likovnih izdelkov. Ko se šola na ogled postavi – motivi so bili šola kot stavba in pomembni ljudje, ki so zaznamovali šolo skozi preteklost. V sklopu proslave je bila tudi razglasitev sodelujočih učenk in učencev pri Prulski zgodbi; včeraj, danes, jutri – knjigi, ki je nastala z namenom protokolarnega darila šole. Bratovščina Sinjega galeba je dala naslov prireditve, na vabilu sta bili tudi dve kitici pesmi:

Bratovščina Sinjega galeba
Tone Pavček

Pesem, v vodah izgubljeno,
plima prinaša na plan,
trka na srca, da gremo,
poslušat jo noč in dan.

Mostove postavljamo
družno od brega na breg,
k sreči, ki vsi jo sanjamo,
plove naš Sinji galeb.

Zaključni priklon vseh nastopajočih

Likovna razstava *Ko se šola na ogled postavi*

Razstava je bila spremljevalni del proslave v šolski telovadnici

Ravnateljica OŠ Prule, ga. Maja Mehle, pri razglasitvi sodelujočih pri knjigi, ki je nastala na podlagi literarnega natečaja in likovne delavnice

Zaključek

Obeležja pomembnih obletnic v kraju ali v neki instituciji krepijo pripadnost kraju oz. instituciji, tako kot se krepi narodna pripadnost ob proslavah za državne praznike. Obeležja se ponavadi zgodijo ob t. i. okroglih obletnicah. V času hude zdravstvene krize, ko so se razmere spreminjale iz meseca v mesec, je bilo vsako načrtovanje obeležja pravi izziv. Tako je bilo poleg vsebinskega načrtovanja potrebno paziti tudi na to, ali bomo sploh lahko neko dejavnost realizirali in ali bomo imeli učitelje oz. učence v šoli. Na začetku šolskega leta na srečo ni bilo hujšega vala, tako da je bilo karanten sorazmerno malo. Najbolj nas je skrbela organizacija prireditve, ki smo jo lahko izvedli ob preverjanju PCT-pogoja za vse goste prireditve ter nastopajoče in z zadostno medosebno razdaljo. Ker je bilo zato dovoljeno število obiskovalcev bistveno manjše kot v časih pred epidemijo, smo izvedli dve ponovitvi v istem dnevu.

Obeležje 110-letnice Osnovne šole Prule je potekalo s filmom, dnevnima dejavnostmi, delavnicami v podaljšanem bivanju, razstavo likovnih del, izidom knjige, ki bo protokolarno darilo šole, in proslavo. Ključno za uspešno realizirane aktivnosti je bilo dobro sodelovanje desetih učiteljev v delovni skupini v povezavi z vodstvom šole. V dejavnosti so bili tako ali drugače vključeni vsi učitelji in učiteljice ter vsi učenci. Učitelji so delili tudi neformalna znanja, kar pomeni obogatitev odnosov v kolektivu in pri pouku.

Da smo si kot rdečo nit vzeli *Bratovščino Sinjega galeba*, se je izkazalo kot dober in zanimiv način, kako sporočilo neke knjige (in pesmi) razširiti na raven cele šole. Izkazujeta namreč temeljne vrednote, ki so večne: prijateljstvo, solidarnost, složnost, povezovanje, zaupanje.

Viri

Cankarjev dom (2022): *Bratovščina Sinjega galeba*. Dostopno na <https://cd-cc.si/kultura/za-mlade-in-sole/bratovscina-sinjega-galeba?msclkid=dc1f9785b5c711ec80aad636c20dfa13> 5. 4. 2022
 Delo (2011): *Bratovščina Sinjega galeba spet zaplula*. Dostopno na <https://old.delo.si/druzba/panorama/bratovscina-sinjega-galeba-spets-zaplula.html> 5. 4. 2022
 Mešiček, I., Šetina M., Štular, M. (2011): *IV. mestna deška ljudska šola v Ljubljani med prvo svetovno vojno*. Raziskovalna naloga s področja zgodovine. Ljubljana: Osnovna šola Prule.
 OŠ Prule, Lasič V. (2001): *90 let Osnovne šole Prule*.
 OŠ Prule (2021): *Mi vstajamo, jadramo, kakor galebi na pot*. Dostopno na: <http://www.osprule.si/2021/10/22/mi-vstajamo-jadramo-kakor-galebi-na-pot/> 3. 1. 2022
 OŠ Prule (2021): *Osnovna šola Prule praznuje 110 let svojega delovanja*. Dostopno na: <http://www.osprule.si/2021/10/29/osnovna-sola-prule-praznuje-110-let-svojega-delovanja/> 4. 1. 2022
 OŠ Prule (2021): *Prulska zgodba – včeraj, danes, jutri*. Dostopno na: <http://www.osprule.si/2021/10/29/prulska-zgodba-vceraj-danes-jutri/> 4. 1. 2022
 OŠ Prule (2021): *100 let OŠ Prule*. Dostopno na: <http://www.osprule.si/2021/09/24/100-let-os-prule/> 6. 4. 2022
 Wikipedia (2022): *Tone Seliškar*. Dostopno na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Tone_Seli%C5%A1kar 5. 4. 2022